

для вучня. Ён убачыць 1939 год — уз’яднанне заходняй і савецкай Беларусі ў адзінае — і настаўнік павінен тут шырэй даць. Вучань убачыў адзін радок і ўспомніў, што яму настаўнік казаў, — вось у яго веды адклаліся. Гэта значыць трэба рыхтаваць настаўніка, тады будзе менш працы над падручнікамі і рознага роду дапаможнікамі, іх менш будзе. Рэктары запрошаны, каб яны разуме­лі, што і з іх адпаведна спытаюць за падрыхтоўку спецыялістаў», — заявіў кіраўнік дзяржавы. Ён падкрэсліў, што ў найбліжэйшы час будзе праведзена размова аб абавязках рэктараў, пра што дамаўляліся падчас нарады аб развіцці БДУ ў жніўні.

Ірына Роднік таксама звярнула ўвагу, што ў школе варта больш сур’эзна ста­віцца да пытанняў прафары­ентацыі, каб вучні свядома абіралі будучую прафесію. «Тыя, каму не трэба ісці ў 10 клас, няхай ідуць у сярэднюю спецыяльную ўстанову. Там ёсць выдатныя прафесіі на любы густ. Трэба пераламаць меркаванне многіх бацькоў, што абавязкова павінна быць вышэйшая адука­цыя. Калі яму патрэбна вы­шэйшая адукацыя, ён зможа яе потым прадоўжыць», — сказала дырэктар школы.

Міністр адукацыі Андрэй Іванец звярнуў увагу, што сёння ў каледжы прымаюць без іспытаў, толькі па кон­курсе атэстатаў. «У гэтым годзе мы ўбачылі, што кон­курс у каледжы вельмі вя­лікі. У некаторыя былі нават чэргі. Працэнт паступлен­ня хлопцаў і дзяўчат пасля 9 класаў за апошнія два гады павялічыўся з 35 працэнтаў амаль да 50 працэнтаў», — прывёў ён статыстыку. Як заўважыў Прэзідэнт, досвед паказвае, што найлепшымі спецыялістамі становяцца тыя, хто спачатку атрымаў сярэдняю профільную аду­кацыю, а затым адвучыўся ў ВНУ.

ЦЭНТРАЛІЗАВАНЫ ЭКЗАМЕН ПАКАЗАЎ СВАЮ ЭФЕКТЫЎНАСЦЬ

Аляксандр Салаўёў, на­чальнік аддзела адукацыі Жлобінскага райвыканка­ма, расказаў аб атэстацыі за курс сярэдняй школы. Першае пытанне ад Прэ­зідэнта — што яшчэ трэба дапрацаваць у гэтым плане. Па словах спецыяліста, цэнтралізаваны экзамен сябе апраўдаў, падтрыманы і павінен быць працягнуты ў далейшым. Адзінае пажаданне, якое было выказана ўсімі зацікаўленымі, — пра­вядзенне цэнтралізаванага экзамену ў буднія дні. Гэта прапанова паступіла з мес­цаў падчас правядзення дыялогавых пляцовак. Яна падтрыманая, і ў новым на­вучальным годзе экзамены пройдуць пасля 25 мая.

Асобна Аляксандр Са­лаўёў спыніўся на тэстах. Сёння, па яго словах, яны састаўлены не так, як усе прывыклі: паменшылася колькасць заданняў, дзе на выбар можна паставіць «птушачку», і павялічыла­ся колькасць заданняў, якія патрабуюць канкрэтнага адказу. «Такі падыход па­казаў вучням, што проста адгадаць не атрымаецца,

толькі сур’ёзная падрыхтоў­ка па навучальным прад­меце дапаможа атрымаць высокі вынік. Гэта спрыяла росту матывацыі навучэн­цаў», — расказаў ён. Спе­цыяліст падкрэсліў, што но­вая форма выніковай атэс­тацыі дазваляе ў кароткія тэрміны праводзіць больш глыбокі аналіз, своечасова ўносіць карэктывы ў працу настаўнікаў і тым самым па­вышаць якасць адукацыі.

Раней выпускнікі школы здавалі некалькі экзаменаў па выніках навучання. Цяпер арганізавана два цэнтраліза­ваныя экзамены: адзін — па рускай ці беларускай мовах на выбар і другі — па іншым прадмеце на выбар. Затым цэнтралізаванае тэсціраван­не па адным прадмеце. На­прыклад, тыя, хто паступае ў медыцынскія ўніверсітэты, здаюць цэнтралізаваны эк­замен па хіміі і цэнтраліза­ванае тэсціраванне па бія­логіі. Прэзідэнт пацікавіўся, ці той гэта шлях, якім трэба ісці. «Сістэма працуе, яна паказала, што эфектыў­ная, — адказаў Аляксандр Салаўёў. — Я ўпэўнены, што прайдзе час, і мы убачым: цэнтралізаваны экзамен быў своечасовым і гэта пайшло на карысць».

СІСТЭМА АДБОРУ АБІТУРЫЕНТАЎ СПРАВДЛІВАЯ І ПРАЗРЫСТАЯ

Ад пытанняў адукацыі ў школе праз пытанні ўступ­най кампаніі — да вышэй­шай адукацыі. **Сяргей Кас­пяровіч, рэктар Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта**, прадставіў свае прапановы па ўдас­каналенні правіл прыёму ў ВНУ. Ён быў адным з рас­працоўшчыкаў новых правіл прыёмнай кампаніі і адразу на практыцы ўбачыў, як гэта працуе. Выснова — працуе добра. Але пакуль нельга казаць, што ўсе задачы вы­рашаны.

Першая прапанова рэк­тара тычыцца паступлення таленавітай і матываванай моладзі. Напрыклад, паступ­ленне мэтавікоў. Па словах Сяргея Каспяровіча, варта перанесці тэрміны на канец чэрвеня — пачатак ліпеня, калі ў абітурыента ёсць атэстат на руках. «Поўнасю апраўдана на мэтавую пад­рыхтоўку ўвесці ніжні парог сярэдняга бала дакумента аб адукацыі. Тут гаворка ісці можа як пра асобныя групы спецыяльнасцяў, медыцын­скіх, педагагічных, так і пра шырэйшы круг спецыяль­насцяў, каб мы маглі памен­шыць суб’ектыўнасць з пунк­ту гледжання заказчыкаў і іншых фактараў», — прапа­наваў Сяргей Каспяровіч. Мі­ністр адукацыі Андрэй Іванец падкрэсліў, што гэта вельмі добрая прапанова. Але гэта не павінна тычыцца спецы­яльнасцяў, запатрабаваных эканомікай: сельская гаспа­дарка, ваенныя спецыяль­насці і іншыя, там, дзе кожны спецыяліст на вагу золата.

Сяргей Каспяровіч лі­чыць мэтазгодным працяг­нуць практыку правядзення ўніверсітэцкіх алімпіяд, але толькі ў рэгіянальных ВНУ, і праводзіць заключны этап у адзін дзень. «Таксама пад­трымлівае прапанову мініс­тра аб тым, каб даць права выпускнікам профільных

інжынерных класаў пасту­паць на спецыяльнасці ін­жынерна-тэхналагічнага профілю без уступных іспы­таў», — сказаў ён, падкрэс­ліўшы, што такая практыка ўжо ёсць для выпускнікоў аграрных, педагагічных, ваенна-патрыятычных кла­саў. Яшчэ адна прапанова рэктара Брэсцкага тэхніч­нага ўніверсітэта датычыць медалістаў. Ён лічыць, што ім варта даць права пасту­паць без уступных іспытаў на ўсе спецыяльнасці, але толькі ў рэгіянальныя ВНУ. Сяргей Каспяровіч таксама звярнуў увагу на ўнутраны іспыт у ВНУ, які ўведзены для набору мэтавікоў. Ёсць меркаванне, што яго трэба ўдасканальваць. «Унутра­ны іспыт, які складаецца з двух тэарэтычных пытан­няў, — гэтага недастаткова. Адказна заяўляю, што трэба ўводзіць яшчэ і практычную частку. Гэта дазволіць нам лепш бачыць нашага абіту­рыента», — сказаў ён.

Яшчэ адна прапанова рэктара, па яго словах, да­тычыцца руху наперад і ру­ху ўверх. «Цэнтралізаваны экзамен і цэнтралізаванае тэсціраванне — ці дапама­гаюць яны нам аб’ектыўна адабраць і убачыць (стаўлю націск на двух словах ад­начасова) матываваную і прафесійна арыентаваную моладзь? Варта адзначыць, што тэсціраванне — аб’ек­тыўная, якая ацэнка ве­даў. Але калі паглядзець з боку ВНУ, то гэтае выстрой­ванне ў чаргу абітурыентаў па месцы на атрыманне вы­шэйшай адукацыі. У сувязі з гэтым нам неабходна руха­цца да мадэлі прыёму ў ВНУ на аснове конкурсу сярэдня­га бала атэстата (яго нельга не ўлічваць), двух сертыфі­катаў цэнтралізаванага іс­пыту і ўнутранага ўступнага іспыту ў ВНУ. Планамерна і паслядоўна», — прапанаваў рэктар. Па яго словах, гэта дасць магчымасць ацаніць здольнасць абітурыента вы­казваць свае думкі даклад­на і лагічна, аргументаваць.

Абітурыент зможа прадэ­манстраваць узровень сва­ёй падрыхтоўкі. Па словах Сяргея Каспяровіча, такая форма пажака ўніверсітэту чалавека, а не дакументы.

Прэзідэнт падрабязна ці­кавіўся, як будзе арганіза­вана такая форма работы, якія прадметы будуць зда­ваць абітурыенты, ці апраў­дае сябе ўнутраны іспыт. Кіраўнік дзяржавы спытаў меркаванні па гэтым пы­танні і ў рэктараў, якія пры­сутнічалі на гэтай нарадзе. **Вадзім Богуш, рэктар Бе­ларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі**, заўва­жыў: сістэма з’яўляецца ап­тымальнай і правілы прыёму не трэба чапаць на працягу чатырох — пяці гадоў. «Пе­раходзіць на масавыя ўступ­ныя іспыты ў ВНУ — даволі рызыкаўныя крокі. Прапа­ноўваю развіваць дзеючую мадэль у іншым кірунку. Мы павінны ісці па ўнутра­ных выпрабаваннях па тых прафесіях, па якіх гэта неаб­ходна», — адзначыў Вадзім Богуш. Ён падкрэсліў, што такая практыка ўжо прыма­яецца на некаторых спе­цыяльнасцях, напрыклад, на журналістыцы і філалогіі. Па тых прафесіях, дзе гэта неабходна, уступныя іспыты былі заўсёды.

Вадзім Богуш такса­ма пералічыў пытанні, на якія было б варта звярнуць больш пільную ўвагу. Сярод іх — павелічэнне актыўнасці заказчыкаў кадраў па пад­боры мэтавікоў. ВНУ працую­ць са школамі, развіваюць профільныя класы, і было б добра, калі б у гэтай пра­цы ўдзельнічалі і прадпры­емствы. Яго калега Сяргей Каспяровіч заўважыў, што пытанне пра ўступныя іспы­ты — пытанне на перспектыву, накіраванае на ўдаска­наленне сістэмы адукацыі. Прэзідэнт падкрэсліў, што яму гэты варыянт падаба­ецца і, магчыма, яго варта рэалізаваць на практыцы. Аляксандр Лукашэнка рас­казаў, што ён прыхільнік

таго, каб ВНУ неслі адказ­насць за падрыхтоўку абі­турыентаў, якіх яны набралі. «Як прыняць чалавека і не бачыць — вось гэтага я зра­зумець не магу. Вы лічыце, што два цэнтралізаваныя экзамены і тэсціраванне ў наступным годзе і, можа быць, яшчэ два-тры гады, трэба захаваць. Я тут такса­ма асабліва супярэчнас­цяў не бачу. Калі мы потым зразумеем, што мадэль, ка­лі ВНУ сама бачыць чалаве­ка, які жадае стаць будаў­ніком ці архітэктарам, і яго адбярэ, дзейсная, укаранім і яе», — сказаў ён.

ПРАКТЫКА-АРЫЕНТАВАНАЯ АДУКАЦЫЯ НІКУДЫ НЕ АДЫХОДЗІЛА

Прэм’ер-міністр Раман Галоўчанка звярнуў увагу на вельмі важнае пытан­не — прахадныя балы на розныя спецыяльнасці. Ён заўважыў, што назіраецца хранічны перакос, калі най­лепшыя абітурыенты ідуць не туды, куды патрэбна эка­номіцы. Раман Галоўчанка прывёў прыклад. Так, у Брэсцкім тэхнічным універ­сітэце самы высокі прахад­ны бал на спецыяльнасць «Электронная эканоміка» — 366 балаў, а самы нізкі — на «Будаўніцтва будынкаў і збу­даванняў і меліярацыя вод­най гаспадаркі» — 139 ба­лаў. Падобная сітуацыя ў іншых ВНУ, асабліва тэх­нічнага ўзроўню. У сель­скагаспадарчых ВНУ самы высокі бал на «Правазнаў­ства». Прычым, як звярнуў увагу Раман Галоўчанка, гэтыя менеджары і марке­толагі на прадпрыемствах не паказваюць належнага эфекту. «Мне здаецца, гэта ключавая задача, над якой сістэме вышэйшай адукацыі трэба працаваць. Мы пабу­давалі сістэму адбору абіту­рыентаў, а куды яны ідуць? А самае галоўнае — куды яны трапляюць пасля за­канчэння ВНУ?» — спытаў прэм’ер-міністр. Ён параіў

рэктарскаму корпусу заду­мацца найперш над гэтым пытаннем.

Прэзідэнт падкрэсліў, што падтрымлівае заўвагу прэм’­ер-міністра. Па яго словах, неабходна адладзіць сістэ­му, каб у ВНУ не было ліш­ніх спецыяльнасцяў, па якіх можна рыхтаваць кадры і ў іншых універсітэтах. «Трэба прывесці гэта да розуму. Та­му што ў нас рынак, на маіх вачах таксама было: «А сва­бода, давай дадзім права, хочучь на правазнаўства паступаць — ну мы і адкры­ваем іх ва ўсіх ВНУ». Трэба нам гэта? Наўрад ці. Таму правільная заўвага, але хут­чэй у наш з вамі адрас, чым рэктарам», — звярнуўся ён да прэм’ер-міністра.

Раман Галоўчанка спы­ніўся на якасці падрыхтоўкі кадраў, асабліва па папу­лярных эканамічных спецы­яльнасцях. «У мяне такое ўражанне, што якасць пад­рыхтоўкі гэтых спецыяліс­таў пакуль недастатковая. Магчыма, гэта звязана з тым, што там голая тэорыя, выкладаюць людзі, якія практычна не працавалі ў рэальных сектары эканомі­кі. Іх шпігуюць тэорыяй ча­тыры гады, найлепшыя з іх сыходзяць у прыватны сек­тар, хто сапраўды вучыўся. Давайце іх на трэцім-чац­вёртым курсе адпраўляць на прадпрыемствы. Вось паслаць групу на МТЗ у ад­дзел маркетынгу, няхай яны займаюцца там практычнай працай», — акрэсліў праб­лему прэм’ер-міністр. Па яго словах, гэта дапаможа людзям зразумець, чым яны на самай справе зай­маюцца. Раман Галоўчанка падкрэсліў, што гэта зада­ча для ўрада і Міністэрства адукацыі. Прэзідэнт адзна­чыў, што практыкаарыен­таваная адукацыя нікуды не адыходзіла. «Па любой спецыяльнасці: чым раней акунёў студэнта ў яго пра­фесію — тым лепш. Горш не будзе. Зноў жа, нам трэ­ба дашліфоўваць гэтыя мо­манты», — сказаў ён.

***

Падводзячы вынікі нарады, кіраўнік дзяржавы спы­ніўся на кожным пытанні, што абмяркоўвалася, даў адпаведныя даручэнні і паставіў канкрэтныя задачы. Вынікі атэстацыі за сярэдняю школу і паступленне ў ВНУ. «Два цэнтралізаваныя іспыты і адно тэсціраванне. Пакуль на гэтым спыняемся і даводзім людзям, каб яны ведалі, што на перспектыву будзем ісці гэтым шляхам. Для людзей гэта важна», — сказаў Аляксандр Лукашэнка. Пры гэтым ён не выключае магчымасці якіх-небудзь эксперымен­таў, галоўнае, каб яны ішлі на карысць. «Але глядзіце, каб супярэчнасцяў не было: іспыты і сумоўе. Чалавек выдатна здаў іспыты, а вы яго зарэзалі на сумоўі. Тут да гэтага трэба падыходзіць акуратна і асцярожна», — папярэдзіў ён.

Работа Міністэрства адукацыі. Па словах беларускага лідара, у ведамстве трэба скончыць усялякія шараханні. «Мы вызначылі гэтую, як я кажу, каляіну. Не перашка­джайце працаваць міністру і Міністэрству адукацыі. Яны разумныя людзі і ведаюць, як вырашаць тыя ці іншыя пы­тання паводле закона, заканадаўства і Канстытуцыі. Няхай працуюць», — адзначыў Прэзідэнт. — Хачу папярэдзіць работнікаў Мінадукацыі: калі кагосьці не задавальняе мі­ністр або кіраўніцтва, тады трэба шукаць іншую работу. Вы разумееце мае намёкі і ведаеце, аб чым ідзе размова».

«Сёння мы скончылі размову па задачах, якія стаяць перад адукацыяй. Рухаемся, — падкрэсліў Прэзідэнт. Паводле яго слоў, гэтыя задачы датычацца менш за ўсё міністра адукацыі, больш — губернатараў. «Пачулі, як трэба дзейнічаць, — дзей­нічайце. Без губернатараў ні ў ахове здароўя, ні ў адукацыі мы пытанні не вырашым», — падкрэсліў ён. Паводле слоў кіраўніка дзяржавы, у полі зроку кіраўнікоў рэгіёнаў павінны быць найперш пытанні практычнага характара. Але міністр і ўрад павінны звернуць увагу, як на месцах вядзецца работа. «Канкрэтныя пытанні школы: аўтобусы, харчаванне і іншае — гэта пытанні губернатараў і старшыняў райвыканкамаў. Зай­міцеся гэтым», — адзначыў Прэзідэнт.

Працэс харчавання ў школах. Кіраўнік дзяржавы дару­чыў адказным асобам сур’ёзна паглыбіцца ў пытанне таго,

як арганізаваны працэс харчавання школьнікаў, работы харчаблокаў, закупкі прадуктаў і абсталявання. Ён звярнуў увагу, што на гэта ідзе дастаткова шмат сродкаў з бюджэ­ту і не заўсёды яны выкарыстоўваюцца рацыянальна. «Не шкада для дзяцей. Мы дзяцей можам накарміць нашымі прадуктамі, у нас іх хапае. Але палова ўсяго ідзе не на дзяцей. Сур’ёзна вазьміцеся за гэтую праблему», — пад­крэсліў ён. Таксама Аляксандр Лукашэнка запатрабаваў спыніць усялякія эксперыменты ў гэтай сферы. Прэзідэнт запатрабаваў закупляць тэхніку без празмернасцяў і не ствараць у школах рэстаранаў.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі. На думку кіраў­ніка дзяржавы, якасць некаторых падручнікаў вымушае жадаць лепшага. А ў некаторых выпадках «трэба павелі­чальнае школо на лоб павесіць для таго, каб убачыць, што там напісана». «Хіба гэта падручнік? Не трэба на падручнікі шкадаваць грошы», — заўважыў Аляксандр Лукашэнка. Ён настойвае на тым, што выданы павінны быць прыгожымі, на добрай паперы, тым больш што друкуюцца яны не на адзін год. «Вы лепш ведаеце, што рабіць з падручнікамі. Зрабіце нармальны падручнік. Не трэба бюракратызаваць гэтую працу, не трэба адцягваць і эксперыменты праводзіць. Вазьміце ўсе падручнікі, якія мы з вамі прайшлі, пачынаючы з савецкіх часоў, і зрабіце добры падручнік», — даручыў беларускі лідар.

Паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, у гэтым пытанні на першым месцы стаіць не фінансаванне, а правільна падабраны аўтарскі калектыў. «Важна, каб да дадзенай працы былі прыцягнуты настаўнікі, якія працуюць са школь­нікамі, а не акадэмікі. Яны (акадэмікі) на сваім узроўні, у «космасе» па ведах, досведзе і іншым. Яны адарваліся ад вучняў і мяркуюць, што і вучні ўжо такія. Не. Таму я заўсёды зазімаю на настаўнікаў», — адзначыў ён.

Паводле слоў кіраўніка дзяржавы, у першую чаргу дапра­цоўкі патрабуюць падручнікі па гуманітарных дысцыплінах.

«Мы па падручніках дамовіліся: зрабіце нармальны падручнік і прынясіце, пакажыце мне яго», — падагульніў кіраўнік дзяржавы.

Валерыя СЦЯЦКО, Вераніка КАНЮТА.